

УДК 334.02

СИНЕНКО О.І., ЛИМАРЬ В.С.

Київський національний університет технологій та дизайну

ВДОСКОНАЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ УКРАЇНИ

Мета. Проаналізувати стан та розкрити особливості розвитку е-урядування.

Методика. У статті розглядаються функції, етапи розвитку електронного урядування, визначено деякі недоліки законодавства України в цій сфері та їх основні шляхи подолання.

Результати. У процесі дослідження було виявлені основні концепції впровадження електронного урядування України.

Наукова новизна. Досліджено етапи становлення електронного урядування в Україні.

Практична значимість. Впровадження електронного урядування в першу чергу спростить надання державних послуг та послуг видачі дозволів та реєстрації.

Ключові слова: електронне урядування, міжвідомчий обмін даними, електронний уряд, концепція, впровадження.

Вступ. Реалізація Концепції розвитку електронного урядування в Україні передбачена на період до 2015 р. та складається з трьох основних етапів [3]:

- На першому етапі (2011–2012) передбачалося: розроблення необхідної нормативно-правової та нормативно-технічної бази, зокрема щодо надання адміністративних послуг в електронній формі, а також єдиних стандартів, протоколів і регламентів взаємодії суб'єктів електронного урядування, їхня гармонізація з міжнародними стандартами; створення єдиної загальнодержавної системи електронного документообігу та Національного реєстру електронних інформаційних ресурсів та веб-сайтів органів державної влади і органів місцевого самоврядування на усіх рівнях; забезпечення надання органами державної влади та органами місцевого самоврядування послуг в електронній формі громадянам та суб'єктам господарювання з використанням Інтернету.

- На другому етапі (2013–2014) планується: забезпечити організацію надання послуг в електронній формі в усіх сферах суспільного життя; створення сприятливих умов для залучення громадських організацій до управління державними справами; освоєння технологій інтерактивної взаємодії органів державної влади та органів місцевого самоврядування з громадянами та суб'єктами господарювання; впровадження в діяльність органів державної влади та органів місцевого самоврядування типових організаційно-технологічних рішень у сфері електронного урядування; забезпечення передавання електронних документів у державні архіви, музеї, бібліотеки, їх довгострокове зберігання, підтримка в актуалізованому стані та надання доступу до них.

- На третьому етапі (2014–2015) передбачається створити: об'єднані веб-портали органів виконавчої влади, призначені для проведення відповідних трансакцій; єдину інформаційно-телекомунікаційну інфраструктуру органів державної влади та органів місцевого самоврядування; спеціальні центри (пункти) надання послуг, центри обслуговування населення (кол-центри), веб-портали надання послуг; єдиний веб-портал електронного урядування як єдине місце доступу до всіх видів електронних послуг для

громадян та суб'єктів господарювання з урахуванням потреб громадян і функціональних аспектів; національний депозитарій електронних інформаційних ресурсів.

Постановка проблеми. Всупереч позитивній динаміці розвитку електронних інформаційних ресурсів в Україні невирішеними хронічними проблемами залишаються недосконалі технологія підготовки, прийняття урядових рішень та відсутність потреби в електронному урядуванні населення, яка суттєво знижує їх ефективність, відомчий підхід до їх створення, значне дублювання інформації, відсутність єдиних стандартів та несумісність ресурсів, складність доступу тощо. Це значно погіршує умови надання інтегрованих державних послуг в дистанційному режимі за допомогою ІКТ (інформаційно-комунікаційні технології).

Не сформовано єдину інфраструктуру міжвідомчого обміну даними в електронній формі, тому відомості в державних інформаційно-аналітичних системах недоступні іншим органам державної влади та органам місцевого самоврядування для їх використання. Використання не стандартизованих форматів даних, протоколів обміну і відсутність єдиних класифікаторів, довідників, а також доступу до них обмежують можливість застосування автоматизованих засобів пошуку та аналітичної обробки інформації. Проблеми, що перешкоджають впровадженню елементів е-урядування у діяльність органів державної влади та органів місцевого самоврядування, носять комплексний міжвідомчий характер і не можуть бути вирішені на рівні окремих органів влади. Також, присутня велика проблема в існуванні великих архівів з великою кількістю документів в паперовому вигляді які потрібно відцифрувати, а це займе уйму часу. Тому ця проблема не менш важлива.

Розвиток е-урядування потребує побудови гнучких систем, вимагає проведення скоординованих організаційно-технологічних заходів і погодження дій органів державної влади та органів місцевого самоврядування в рамках єдиної державної політики. [1]

Результати дослідження. Питання правового забезпечення інформаційних технологій висвітлюються в роботах вітчизняних та російських вчених Костенко Н., Андреевої Т., Пугачова В., Соловйова О., та зарубіжних дослідників Батлера Д., Дойча К., Істона Д., Лазарсфельда П., Пая Л., Етціоні А., Лумана Н., Маклюена М., Стоуньєра Т. та інших.

Ряд наступних проблем залишався невирішеним чи вирішеним лише частково, а саме:

- відсутність національної системи параметрів оцінювання стану електронного урядування;
- відсутність єдиних стандартів та регламентів функціонування системи електронного документообігу з використанням електронного цифрового підпису, а також ведення державних інформаційних ресурсів, адаптованих до міжнародних;
- недосконалість нормативно-правової і методологічної бази, що дає змогу органам державної влади та органам місцевого самоврядування, громадянам і суб'єктам господарювання функціонувати в умовах інформаційного суспільства;
- неврегульованість на законодавчому рівні питання надання адміністративних послуг та звернення громадян до органів державної влади та органів місцевого самоврядування через Інтернет;

- обмеженість доступу громадян та суб'єктів господарювання до інформаційних ресурсів органів державної влади та органів місцевого самоврядування;
- не уніфікованість форми веб-сайтів центральних органів влади, через що відомості про їхню діяльність потрібно шукати в рубриках, перелік яких на кожному з сайтів різниться;
- на всіх сайтах органи влади розміщують зразки документів, необхідних для звернення громадян до органу, але лише подекуди можна знайти інформацію про роботу зі зверненнями громадян, що надійшли;
- на більшості сайтів розміщено порядок прийому громадян, проте не подано чіткого переліку процедур, необхідних для прийому;
- інтернет-ресурси не завжди постійно оновлюються [2].

В Україні першоджерелами електронної взаємодії стали прийняття законів «Про інформацію», «Про Національну програму інформатизації», «Про електронні документи та електронний документообіг» та «Про електронний цифровий підпис», а також Закон України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки», розпорядження Кабінету Міністрів України «Питання реалізації пілотного проекту впровадження технологій електронного урядування», Закон «Про доступ до публічної інформації», який встановив важливий обов'язок для розпорядника інформації оприлюднювати інформацію про нормативно-правові засади його діяльності, нормативно-правові акти, прийняті таким розпорядником, проекти своїх рішень, перелік та умови отримання послуг, що надаються цими органами, форми і зразки документів, правила їх оформлення. Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 13 грудня 2010 року було схвалено Концепцію розвитку електронного урядування в Україні, метою якого є розвиток інформаційного суспільства, яке визначено як орієнтоване на інтереси людей, відкрите для всіх і спрямоване на формування інноваційної моделі розвитку високотехнологічне суспільство, в якому кожен громадянин має можливість створювати і накопичувати інформацію та знання, мати до них вільний доступ, користуватися та обмінюватися ними, щоб дати змогу кожній людині повною мірою реалізувати свій потенціал для забезпечення особистого і суспільного розвитку та підвищення якості життя. Головним надбанням впровадження даної концепції має стати розвиток системи електронного уряду. Електронний уряд (англ. E-Government) – це модель державного управління, яка заснована на використанні сучасних інформаційних та комунікаційних технологій з метою підвищення ефективності та прозорості влади, а також встановлення суспільного контролю над нею.

Концепцією електронний уряд визначений як єдина інфраструктура міжвідомчої автоматизованої інформаційної взаємодії органів державної влади та органів місцевого самоврядування між собою, з громадянами і суб'єктами господарювання. Проте не можна сказати, що дане поняття – новела українського законодавства. Так, ще у 2002 року на засіданні Міжвідомчої комісії з питань інформаційної політики й інформаційної безпеки при Раді національної безпеки й оборони України було запропоновано започаткувати довгострокову програму під умовною назвою «Електронна Україна», у рамках якої передбачено заходи щодо формування завершеної нормативно-правової бази у цій сфері. «Електронна Україна» з'явилась як впровадження програми «eEurope», («Електронна

Європа»), затвердженою Єврокомісією, а вже у 2003 році Державний комітет інформатизації і зв'язку України своїм Наказом затвердив Порядок надання інформаційних та інших послуг з використанням електронної інформаційної системи «Електронний Уряд». Хоча даний нормативний акт не містить визначення поняття, що розглядається, проте в ньому чітко визначена головна функція електронного уряду – надання адміністративних послуг та містить чіткий перелік видів електронного подання інформаційних послуг:

- 1) інформування (надання безпосередньо інформації про державні (адміністративні) послуги);
- 2) одностороння взаємодія (забезпечена можливість користувачу отримати електронну форму документа);
- 3) двостороння взаємодія (забезпечена можливість обробки електронної форми документа, включаючи ідентифікацію);
- 4) проведення трансакцій (електронна реалізація можливостей прийняття рішень та їх доставка).

Згодом, 26 вересня 2011 року, розпорядженням Кабінету Міністрів України було затверджено План заходів щодо реалізації Концепції розвитку електронного урядування в Україні [4].

На сьогодні різними органами влади вже створено такі прототипи базових елементів е-урядування як: електронне міністерство (Головне управління державної служби), електронний регіон (Одеська область), електронне місто (місто Славутич), електронне село (Дніпропетровська область), отримано відповідний досвід в цій сфері, який необхідно поширити на інші органи влади. При цьому залишається невирішеною проблема їх інтеграції в єдину систему, координації дій виконавців, перевірки відповідності цих елементів на типовість рішень для подальшого рекомендування органам влади. Організація міжвідомчої та міжрегіональної електронної взаємодії потребує комплексних масштабних рішень, підтриманих відповідними ресурсами, що не було передбачено ні одним з вищевказаних проєктів, які створювались незалежно один від одного та без необхідного взаємоузгодження. В той же час чинним законодавством визначені конкретні строки деяких елементів впровадження е-урядування в Україні, наприклад, електронного документообігу з використанням електронного цифрового підпису (ЕДО з ЕЦП) до кінця 2010 р. Ці терміни визначались без врахування негативних наслідків світової фінансово-економічної кризи з специфікою їх проявлення в Україні і тому сьогодні розглядаються як нереальні.

Висновки. Сучасний стан розвитку е-урядування в Україні не відповідає наявному потенціалу в сучасності. Однією з основних причин такого становища є недостатній рівень технологічного розвитку та економічного стану в країні. Але основна причина не впроваджувати електронне урядування є відсутність потреби в людей країни та небажання переносити всю документацію в електронний вид .

Також становлення електронного урядування як невід'ємної частини здійснення державної влади суттєво наблизить Україну до демократичних стандартів публічної адміністрації, сприятиме підвищенню прозорості виконавчої влади, покращить ефективність її діяльності, і, як наслідок, сприятиме кращому забезпеченню в Україні прав і свобод людини і громадянина, становища держави.

Список використаної літератури

1. Концепція електронного урядування в Україні. // [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://www.irf.ua/files/ukr/conception_final.pdf
2. Корнійчук О. Лабіринти офіційних веб-сайтів / О. Корнійчук// Віче. – 2008. – №22. // [Електронний ресурс]. <http://www.viche.info/journal/1215/>
3. Про затвердження плану заходів з виконання завдань, передбачених Законом України "Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки ": Розпорядження Кабінету Міністрів України від 15 серп. 2007 р. № 653-р [Електронний ресурс].- Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua>.
4. Права громадян у сфері виконавчої влади: адміністративно-правове забезпечення реалізації та захисту: [Монограф]./ [Кол.авт.] / [За заг. ред. В. Б. Авер'янова]. – Д. : Ін-т держ. і права ім. В. М. Корецького НАН України; Дніпроп. Держ. Ун-т внутр. справ; Ліра ЛТД, 2008. – 588 с.

Рекомендовано до публікації к.е.н., доцент О.І. Синенко

УСОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ И РАЗВИТИЕ ЭЛЕКТРОННОГО УПРАВЛЕНИЯ УКРАИНЫ

СИНЕНКО О.И., ЛЫМАРЬ В.С.

Киевский национальный университет технологий и дизайна

Цель. Проанализировать состояние и раскрыть особенности развития е-управления.

Методика. В статье рассматриваются функции, этапы развития электронного управления, определены некоторые недостатки законодательства Украины в этой сфере и их основные пути преодоления.

Результаты. В процессе исследования было выявлены основные концепции внедрения электронного управления Украиной.

Научная новизна. Исследуются этапы становления электронного управления в Украине.

Практическая значимость. Внедрение электронного управления в первую очередь упростит предоставление государственных услуг и услуг выдачи разрешений и регистрации.

Ключевые слова: электронное управление, межведомственный обмен данными, электронное правительство, концепция, внедрение.

IMPROVEMENTS AND DEVELOPMENT OF E-GOVERNMENT IN UKRAINE

SYNENKO O., LYMAR V.

Kyiv National University of Technologies and Design

Goal. Analyze the status and discover features of the development of e-governance.

Method. In article functions and stages of development of e-governance are considered, some shortcomings of Ukrainian legislation in this sphere and their main ways to overcome are identified.

Results. During the investigation it was identified the basic concepts of implementation of e-governance in Ukraine.

Scientific novelty. Explores the stages of the development of e-governance in Ukraine.

Practical significance. In the first place implementation of e-government will simplify the provision of state services and services of the permitting and registration

Keywords: e-governance, interagency data sharing, e-government, conception, implementation.